

ارایه الگوی راهبردی در اداره امور مهاجرین و اتباع خارجی از طریق تدوین تجارب نظام جمهوری اسلامی ایران و بر اساس گفتمان الهی ولایت فقیه و قانون اساسی

غلامحسین بلندیان^۱

مهدی کامکار^۲

تقی بختیاری^۳

پذیرش مقاله: ۹۶/۰۳/۲۲

دریافت مقاله: ۹۵/۰۱/۲۴

چکیده

از آنجا که مهاجرت یکی از موضوعات مبتلا به جامعه بشری بوده و در طول تاریخ تداوم داشته است، و در کشور ایران نیز که به عنوان یک کشور مهاجر پذیر و مهاجر فرست در سطح منطقه و دنیا مطرح می باشد در زمینه مدیریت مهاجرین و اتباع خارجی خلاء ناشی از نبود یک الگوی راهبردی مدون با رویکرد اسلامی محسوس بوده است. لذا این مقاله در صدد بررسی و ارائه یک الگوی راهبردی مدون براساس تجارب مدیران و مبتنی بر گفتمان ولایت فقیه و قانون اساسی ایران در امور مهاجرین و اتباع خارجی می باشد. این تحقیق از نوع کاربردی توسعه ای بوده و روش انجام آن آمیخته می باشد. ابزار گردآوری داده هادربخش اسنادی فیش برداری ودربخش میدانی پرسشنامه محقق ساخته بوده است، که روایی آن از طریق اساتید و صاحب نظران و پایایی آن بوسیله آلفای کرونباخ (۰/۹۰) تامین گردیده است. جامعه آماری تحقیق تعداد ۲۸ نفر از خبرگان و صاحب نظران که به صورت قصادفی هدفمند انتخاب شده اند. نتایج تحقیق نشان داد که الگوی راهبردی مهاجرین و اتباع خارجی حاصل از منابع تحقیق دارای ۹ بعد (دکترین، اهداف، سیاست ها، برنامه ریزی، سارماندهی، هدایت، هماهنگی، پیاده سازی و اجرا و کنترل و نظارت)، ۳۱ مولفه و ۱۱۰ شاخص می باشد. پس از ارجاع مولفه ها و شاخص ها به جامعه خبرگی تحقیق جهت تایید برداشت های محقق و وزن دهی آنها برخی از شاخص ها تایید نشد.

واژگان کلیدی: اتباع خارجی، مهاجرین، گفتمان، ولایت فقیه، تجارب، الگو، راهبردی، قانون اساسی

^۱ استادیار امنیت ملی دانشگاه آزاد اسلامی

^۲ استادیار امنیت ملی دانشگاه عالی دفاع

^۳ دانش آموخته دکتری علوم دفاعی راهبردی دانشگاه عالی دفاع ملی (نویسنده مسئول) taghibakhtiari@gmail.com

مقدمه

در دنیای کنونی برای هیچ ملت و قومی میسر نیست که در حدود و ثغور و چهاردیواری کشور خویش محصور بماند و درهای خود را به روی دنیای خارج مسدود نماید. در هیچ دوره ای از ادوار تاریخ مانند شرایط کنونی روابط کشورها و اتباع آن به این حد توسعه و گسترش نیافته است. بازتاب و مظاهر این توسعه در قالب مبادلات بازرگانی، خدمات بانکی، ارتباطات و بالاخره جابجا شدن اتباع کشورها و مهاجرت عینیت یافته که غیر قابل انکار است (دارابی، ۱۳۸۶: ۳). جامعه جهانی بعد از سال ۱۹۴۵ و به ویژه بعد از سال ۱۹۸۰، شاهد مهاجرت های وسیع از همه نوع بوده است. از مشخصات این دوره، جابجایی موقتی و دائمی، مهاجرت های کارگری و مهاجرت جمعی پناهندگان، مسافرت های فردی و خانوادگی و مهاجرت متخصصان فنی و ماهر و کارگران غیر ماهر بوده است (کاستلز، ۲۰۰۰: ۵۱)^۱. کشور ایران نیز از این قاعده مستثنا نبوده و بویژه پس از پیروزی انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷ و تغییر رویکرد جمهوری اسلامی نسبت به موضوع مهاجرت و تصویب آن در قالب حمایت از تمام مستضعفین و مسلمانان جهان در قانون اساسی و با فاصله کمی حمله نظامی و اشغال کشور همسایه و مسلمان افغانستان توسط اتحاد جماهیر شوروی سابق و وجود بحران در دیگر کشورهای همسایه سبب شد تا کشور ایران به یکی از مهاجر پذیرترین کشورهای خاورمیانه تبدیل و پذیرای مهاجرین، آوارگان و پناهندگان چندین میلیونی گردد.

با طلوع خورشید انقلاب در کشور اسلامی ایران با هدایت و رهبری حضرت امام خمینی (رحمت الله علیه) رویکرد جدیدی نسبت به بحث مهاجرت و اتباع خارجی پدیدار گردید که در سخن حضرت امام خامنه ای (مدظله العالی) بخوبی روشن است آنجا که می فرماید: "در مقدمه ی قانون اساسی ما دفاع از مسلمانان و محرومان به صراحت ذکر شده است؛ ما دفاع از مسلمانها و دفاع از ملت های مظلوم را جزو سیاست های اصولی خودمان می دانیم و از آن عدول نمی کنیم" (بیانات مقام معظم رهبری: ۱۳۸۳/۵/۲۵). که این رویکرد به نوعی نیز نشأت گرفته از نظریه و جایگاه ام القرائی انقلاب اسلامی ایران می باشد. (لاریجانی ۱۳۶۹: ۵۲). از آنجا که در جمهوری اسلامی ایران رویکرد جدیدی نسبت به موضوع مهاجرت بوجود آمده است و در راستای ساماندهی اتباع خارجی طرح های زیادی برنامه ریزی و اجرا گردیده است (۹ طرح ساماندهی وزارت کشور) ولی در این خصوص تاکنون الگویی راهبردی و مدون ارائه نشده است. لذا این تحقیق بر آن است تا الگویی راهبردی و مدون براساس تجارب مدیران و مبتنی بر گفتمان ولایت فقیه و قانون اساسی در امور مهاجرین و اتباع خارجی ارائه نماید.

¹ costels

انجام این تحقیق باعث کمک به پایه های نظری و تئوریک موضوع تحقیق، ارائه الگوی راهبردی نظری مدون، زمینه سازی برای هماهنگی بیشتر و جلوگیری از موازی کاری و زمینه سازی برای پیاده سازی الگوی راهبردی عملی ارائه شده مبتنی بر داده های اسلامی، مدیریتی و بومی در امور مهاجرین و اتباع خارجی می گردد. و عدم انجام آن نیز موجب عدم ارائه الگوی مدون راهبردی در امور مهاجرین و اتباع خارجی، کاستی در استفاده بیشتر از دانش ضمنی و صریح مدیران عالی و توسعه نیافتن ادبیات بومی در امور مهاجرین و اتباع خارجی می شود.

اهداف تحقیق بشرح ذیل می باشد:

هدف اصلی ارائه الگوی راهبردی در امور مهاجرین و اتباع خارجی از طریق تدوین تجارب نظام و براساس گفت‌وگوهای ولایت فقیه و قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران بوده و اهداف فرعی شامل موارد ذیل می باشد:

- ۱- تبیین گفت‌وگوهای ولایت فقیه، در اداره امور مهاجرت و اتباع خارجی؛
 - ۲- استخراج محورها و رویکردهای قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در اداره امور مهاجرین و اتباع خارجی؛
 - ۳- تبیین تجارب نظام ج.ا.ا در اداره امور مهاجرین و اتباع خارجی بر اساس گفت‌وگوهای ولایت فقیه و قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران؛
 - ۴- تعیین اهم ابعاد، مولفه ها، شاخص ها و روابط بین آنها در الگوی راهبردی اداره امور مهاجرین و اتباع خارجی.
- سؤال اصلی تحقیق این سوال است که الگوی راهبردی اداره امور مهاجرین و اتباع خارجی از طریق تدوین تجارب نظام ج.ا.ا و براساس گفت‌وگوهای ولایت فقیه و قانون اساسی چیست؟
- سئوالات فرعی نیز شامل این موارد است:
- گفت‌وگوهای ولایت فقیه در اداره امور مهاجرین و اتباع خارجی چیست؟
 - محورها و رویکردهای قانون اساسی در اداره امور مهاجرین و اتباع خارجی چیست؟
 - تجربیات جمهوری اسلامی ایران در اداره امور مهاجرین و اتباع خارجی چیست؟
 - اهم ابعاد، مولفه ها، شاخص ها و روابط بین آنها در الگوی راهبردی اداره امور مهاجرین و اتباع خارجی براساس گفت‌وگوهای ولایت فقیه، قانون اساسی و تجارب نظام جمهوری اسلامی ایران کدامند؟

مبانی نظری

پیشینه تحقیق

- رضا خلیل (۱۳۸۰) تحقیقی با عنوان: مهاجرت نخبگان در عصر اطلاعات بازنایشی در فرصتها، تهدیدها و راهکارها انجام داده است و به این نتیجه رسیده است که: پدیده مهاجرت نخبگان (فرار مغزها) در ارتباط با دو شیوه توسعه صنعت گرایی و اطلاعات گرایی از جهت فرصت ها، تهدیدها و راهکارها متفاوت است.
- امیر نادری (۱۳۸۱) تحقیقی با عنوان: بررسی وضعیت مهاجرت جوانان انجام داده است و به این نتیجه رسیده است که: جستجوی شرایط زندگی بهتر در شهرهای بزرگ؛ پیدا کردن شغل مناسب؛ وجود امکان تحصیل در مقاطع تحصیلی بالاتر؛ وجود امکانات رفاهی و بهداشتی در شهرهای بزرگ و ...
- فیروز ظاهر پور (۱۳۸۳) پایان نامه دکتری خود را با عنوان: مطالعه مقایسه‌ای پایه های فردی، شناختی و انگیزشی پیشداوری نسبت به مهاجران افغان انجام داده است و به این نتیجه رسیده است که: نتایج حاصل از مقایسه داده های بدست آمده از دو گروه نشان از وجود نوعی پیشداوری در بین دو گروه مورد مطالعه دارد.
- مجتبی اصلانی مقدم (۱۳۸۴) پایان نامه دکتری خود را با عنوان: بررسی روند مهاجرت داخلی در جمهوری اسلامی ایران طی سه دهه اخیر و تاثیر آن بر امنیت ملی انجام داده است و به این نتیجه رسیده است که: مهاجرت می تواند در راستای دستیابی به هدف های فرهنگی نظیر کار بهتر، کسب درآمد بیشتر، برخورداری از تحصیلات تکمیلی و عالی در شهرها، بهره مند شدن از امکانات رفاهی تفریحی شهرهای بزرگ صورت پذیرد.
- تقی بختیاری (۱۳۸۸) تحقیقی با عنوان: مشکلات موجود در روند کنترل اتباع خارجه انجام داده است و به این نتیجه رسیده است که: مهمترین مشکلات؛ نبود سیستم های کارآمد، عدم ارتباط بانک های اطلاعات، کمبود نیروی انسانی متخصص، ضعف در آموزش نیروها و ... می باشد.
- احمد لطفیان (۱۳۸۹) تحقیقی با عنوان: آسیب شناسی جمعیت شناختی در سیاست گذارهای مهاجرتی ایران انجام داده و به این نتیجه رسیده است که: نسبت های جنسی بالا، سطح باروری بالاتر از جمعیت بومی، ساختار سنی جوان، جمعیت در حال افزایش نسل دوم مهاجران، تمرکز جغرافیایی و... از آسیب های مهاجران می باشد.

- امیر محمد امیری (۱۳۹۰) تحقیقی با عنوان: بررسی تطبیقی سیاست های مهاجرت (به داخل) در چند نمونه از کشور میزبان انجام داده است و به این نتیجه رسیده است که: ژاپن، امارات متحده عربی و عربستان سعودی اصرار بر حفظ سیستم بسیار محدود خود، و جمهوری کره و روسیه در حال استقرار نظام مهاجرتی منعطف می باشند.

پژوهش های بررسی شده اگر چه دارای حوزه مطالعات مشترک با این تحقیق می باشند و به طور غیر مستقیم می توانند به ادبیات این پژوهش کمک کنند، اما هر کدام به یکی از ابعاد یا مشکلات امور مهاجرین پرداخته و هیچ کدام به دنبال ارائه الگوی راهبردی مدون با توجه تجارب نظام و براساس گفت‌وگوهای ولایت فقیه و قانون اساسی در امور مهاجرین و اتباع خارجی نبوده اند.

مفهوم شناسی

تعریف نظری مهاجرین و اتباع خارجی: طبق ماده ۱۸۰ از قانون برنامه پنج ساله سوم توسعه کشور افرادی هستند که تابعیت ایران را ندارند و متقاضی ورود به ایران هستند. که به چهار دسته: پناهنده، آواره، مهاجر، و دارای گذرنامه تقسیم می شوند (قانون برنامه سوم توسعه کشور، ۱۳۸۰: ماده ۱۸۰).

گفت‌وگوهای ولایت فقیه در امور مهاجرین و اتباع خارجی

گفت‌وگوهای حضرت امام خمینی (رحمت‌الله‌علیه) در امور مهاجرین

هر که در راه خدا هجرت کند، در زمین اقامتگاههای فراوان و گشایشها خواهد یافت، و هر کس برای مهاجرت در راه خدا و پیامبر او از خانه‌اش بیرون آید، سپس مرگش فرارسد، پاداش او قطعاً بر خداست و خدا آمرزنده مهربان است (صحیفه حضرت امام (رحمت‌الله‌علیه)، ۱۳۸۵، جلد ۱۹: ۹۱-۹۰) و (نساء: ۱۰۰). از همه هجرتها [مهمتر] هجرت از خودبینی و راه افتادن از این انانیت نفس و هجرت از خود به خداست. تعلیمات انبیاء برای همین هجرت است که ما از ظلمات، از تاریکیها، از خودخواهیها، از نفسانیتها، هجرت کنیم به سوی خدا و پشت کنیم به خودمان و به آمال شیطان خودمان (صحیفه حضرت امام (رحمت‌الله‌علیه)، ۱۳۸۵، جلد ۱۲: ۵۹). اگر آن هجرت حاصل بشود و مهاجر الی الله و رسول، انسان بشود، آن وقت تمام اعمالی که به جا می آورد اعمالی است که روحانی است؛ اعمالی است الهی ... جنگش الهی است ... کسبش الهی است (صحیفه حضرت امام (رحمت‌الله‌علیه)، ۱۳۸۵، جلد ۱۲: ۶۱-۶۰). بعنوان مثال هجرت امام خمینی به فرانسه، یک هجرت بزرگ و تأثیرگذار بر سرنوشت اسلام و ایران بوده است که خود امام این هجرت را اینگونه روایت می کنند: ما بنایمان بر این بود که از کویت بعد از دو - سه روزی که با آقایان ملاقات می کنیم برویم به سوریه، و آنجا یک اقامت طولانی بکنیم. لکن خداوند تقدیر کرده بود که ما می رویم به فرانسه. و ما هم مسائل ایران را در آنجا روشن کردیم. (صحیفه حضرت امام (رحمت‌الله‌علیه)، ۱۳۸۵، جلد ۶: ۲۲۷). لکن این سفر

یک سفر با برکتی بود. در عین حالی که در یک مملکت غیر مُسَلَّم بود (صحیفه حضرت امام (رحمت الله علیه)، ۱۳۸۵، جلد ۶: ۳۲۳). و در هجرت پیامبر (صل الله علیه وآله وسلم) نیز آن روز که حضرت با آن وضع شکست خورده و ناگوار از مکه خارج گردید، افراد عادی، نمی توانستند پیش بینی کنند که این مهاجرت چه مصالحتی به دنبال خواهد داشت لکن وقتی که به مدینه تشریف بردند معلوم شد که چه نتایجی بر هجرت ایشان مترتب بود و چگونه توانستند اسلام را در مدینه گسترش دهند و یارانی پیدا کنند (صحیفه حضرت امام (رحمت الله علیه)، ۱۳۸۵، جلد ۲: ۴۱۰). هجرت از دارالاسلام به دارالکفر که مستلزم کبایر موبقه شود، حرام و از کبایر است، و کار کردن برای کفار که مستلزم وکهن دین مقدس اسلام است، حرام و اجرت در مقابل آن، سُخْت و مُحَرَّم است (صحیفه حضرت امام (رحمت الله علیه)، ۱۳۸۵، جلد ۲: ۴۹۵-۴۹۴).

شما آقایان هم که در خارج هستید، موظفید که پیوند داشته باشید با برادران ایرانی، این برادرها برای شما قیام کرده اند؛ یعنی قیام آن ها قیامی است که اختصاص به خودشان ندارد، شما هم شریک آن ها هستید. (صحیفه حضرت امام (رحمت الله علیه)، ۱۳۸۵، جلد ۴: ۵۷). شما الان که اینجا ایستادید یا نشستید تکلیف دارید؛ یعنی ملت ایران الان یک دَئینی به عهده مادر دارد. ما باید خدمت کنیم به این مملکت؛ خدمتتان به این است که تبلیغ کنیم (صحیفه حضرت امام (رحمت الله علیه)، ۱۳۸۵، جلد ۴: ۲۱۱). اسلام همان طوری که فقط احکامی ظاهری راجع به افراد باشد نیست؛ همین طور همه اسلام عبارت از قیام و نهضت و این ها هم نیست. اسلام خیلی جهات دارد و کسی که بخواهد اسلام را بشناسد، باید همه جهاتی را که در اسلام هست، یعنی فردی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و... را بشناسد. و مع الأسف بعضی از اشخاص یک جهت را در نظر می گیرند و آن جهت مبارزه، تظاهرات و امثال ذلک. البته مبارزه با دشمن، مبارزه با فساد، مبارزه با این حکومت های فاسد، جزء برنامه های دولت اسلامی است و جزء احکام اسلام است، لکن انحصار به این ندارد (صحیفه حضرت امام (رحمت الله علیه)، ۱۳۸۵، جلد ۵: ۲۱۸). شماهایی که در اینجا الان هستید، اگر از شماها یک مطلب خیانتی ببینند، عمومیت به ملت ایران می دهند. این طوری است [که می گویند] دزدند ملت ایران یا مسلمان ها این جور هستند! از این جهت باید خیلی این جهات را ملاحظه کنید برای اینکه حفظ آبروی خودتان و حفظ آبروی اسلام و حفظ آبروی ملت لازم است (صحیفه حضرت امام (رحمت الله علیه)، ۱۳۸۵، جلد ۵: ۲۲۰).

ما در خارج هم که می رویم، در یک محیطی که آن ها تربیت می شوند آن طور نیست برای ما... درسی که به ما می دهند درس استعماری است (صحیفه حضرت امام (رحمت الله علیه)، ۱۳۸۵، جلد ۱۰: ۴۵). آنجا هم آموزش، وهم پرورش برای مملکت استعماری است. و لهذا از پرورششان و از آموزششان امثال «شریف امامی» های بیرون

می‌آید و امثال «نصیری»ها (صحیفه حضرت امام (رحمت‌الله‌علیه)، ۱۳۸۵، جلد ۹: ۴۹۱). بلکه شرقی هستیم به معنای همان «شرقی استعماری» غربی هم هستیم به معنای همان «غربی استعماری» از این باید بیرون برویم. تربیت یک تربیت صحیح باید بشود. و ما با همه علوم و با همه ترقیات موافقیم، ما با استعمارگری مخالف هستیم (صحیفه حضرت امام (رحمت‌الله‌علیه)، ۱۳۸۵، جلد ۶: ۴۶). در سایه کوشش و اعتماد به نفس، احتیاج علمی دانشجویان عزیز را آن‌گونه برآورند که از رفتن به خارج مستغنی شوند. و این امری است شدنی و اگر تبلیغات خارجی و داخلی عمال غرب و دلباختگان به غربی‌ها نبود، تا کنون تحقق یافته بود (صحیفه حضرت امام (رحمت‌الله‌علیه)، ۱۳۸۵، جلد ۱۸: ۳۳۹). ما باید فکری بکنیم که جوان‌های ما در همین جا خوب تحصیل بکنند و بر فرض احتیاجی به خارج رفتن باشد، به کشورهایی بروند که استعماری نباشد. و بر فرض که به خاطر احتیاج چیزی را وارد می‌کنیم، فرهنگ و ادبمان چرا از خارج باشد؟ ما دارای ادب و فرهنگ غنی هستیم (صحیفه حضرت امام (رحمت‌الله‌علیه)، ۱۳۸۵، جلد ۱۸: ۲۱۸). ما امیدواریم جوانانمان در خودایران تربیت شوند. ان‌شاءالله روزی بیاید که از جاهای دیگر برای تحصیل به ایران بیایند و ما هرگز احتیاجی نداشته باشیم کسی را به خارج بفرستیم. و این امری است شدنی، و این طرز تفکر که غیر از خارج در جای دیگر نمی‌شود تحصیل کرد، امری است باطل (صحیفه حضرت امام (رحمت‌الله‌علیه)، ۱۳۸۵، جلد ۱۹: ۳۱۶).

گفت‌وگو حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در امور مهاجرین

هجرت، البته هجرت هم مراحل دارد. یک روز شاید مراد نبی اکرم از هجرت، تشکیل مدنیت اسلامی بود چرا که تا وقتی که مردم تابع مدنیت و تجمع و اجتماع به اصطلاح شهری نشوند، نمی‌شود نسخه‌های الهی و اسلامی را روی آنها اجرا کرد. یک مرحله‌اش، هجرت به «دارالهِجره» بود. بعد، هجرت به شهرها بود. اگر هجرت نمی‌کردند، ولو در جهاد هم شرکت می‌کردند، از غنیمت حقیقی به آنها داده نمی‌شد. در روایات ما هم هست (مقام معظم رهبری: ۱۳۷۳/۰۶/۰۲). شاید امروز مصداق این هجرت برای طلاب علوم دینی و فضلا هجرت برای تبلیغ به انکاف بلاد اسلامی باشد. البته، این یک امر فردی هم نیست. این باید در حوزه علمیه قم و به تبع آن در سایر حوزه‌ها، به حرکت و جریان تبدیل شود. (مقام معظم رهبری: ۱۳۷۳/۰۶/۰۲). مطلب بعدی که از واجبات حوزه است، مسأله‌ی هجرت است. هجرت برای تعلیم و تزکیه؛ برای بودن در میان مردم است. تعامل با مردم، نکته‌ی بسیار مهمی است (مقام معظم رهبری: ۱۳۷۹/۰۷/۱۴). حج، هجرت از خود ماست؛ هجرت از منیت ماست؛ هجرت از خودخواهی‌هایی است که ما را از خدادور می‌کند. چگونه ممکن است حج ما مقبول باشد؟ وقتی که این حج، ما را به خدا نزدیک کند (مقام معظم رهبری: ۱۳۷۱/۰۲/۱۶). فرار مغزها با مهاجرت نخبگان متفاوت است، مهاجرت برخی نخبگان برای

استفاده از امکانات علمی دیگر کشورها نگران کننده نیست چرا که در نهایت به بازگشت به کشور و ارتقای سطح علمی جامعه منجر می‌شود، اما آنچه مضموم است فرار مغزها و از یاد بردن مسئولیتی است که هر فرد ایرانی، در روند پیشرفت و ارتقاء میهن خود بر عهده دارد (مقام معظم رهبری: ۱۳۸۰/۰۹/۰۸). آن کسانی که کشور را فراموش می‌کنند، و فقط برای پر کردن جیب خودشان راه می‌افتند و بیرون می‌روند، از نظر عقل محکوم‌اند؛ و وجدان و عقل بشری و وجدان ملی، یک چنین عملی را محکوم می‌کند (مقام معظم رهبری: ۱۳۸۵/۶/۲۵). تلاش بیگانگان برای ربودن استعداد های انسانی و ثروتهای حقیقی دیگر کشورها بعد بسیار منفی خروج برخی نخبگان از کشور را تشکیل می‌دهد (مقام معظم رهبری: ۱۳۸۱/۰۷/۰۳). هدف باید این باشد که انسان برای کشور خودش، برای مردم خودش، برای خانواده خودش، مفید واقع شود. (مقام معظم رهبری: ۱۳۸۵/۶/۲۵). برخی از دوستان گفتند که اسلام افراد را به طلب علم تحریض کرده و باید طلب علم کرد. باید رفت و علم را برای ملت و کشوری که متعلق به آن هستیم به دست آورد. بنابراین تلاش برای نخبگان، یک هدفش باید این باشد (مقام معظم رهبری: ۱۳۸۵/۶/۲۵). به همین منظور دستگاههای ذیربط باید برای سفر مطالعاتی اینگونه افراد به خارج برنامه‌ریزی منظمی انجام دهند. معضل ترجمه و تفکر ترجمه‌ای جرأت ایجاد فضای جدید علمی از جامعه را سلب می‌کند و به علت رواج اندیشه ترجمه‌ای در میان نخبگان فرهنگ، اخلاق و عقاید سیاسی بیگانگان نیز وارد کشور می‌شود (مقام معظم رهبری: ۱۳۸۱/۰۷/۰۳). می‌توان با همت نخبگان کشور و برپایی جنبش نرم‌افزاری کاری کرد که پنجاه سال دیگر ایران از لحاظ علمی بار دیگر سرآمد شود و غرب باز هم به علم و دانش این سرزمین نیازمند گردد. قله‌های علمی امروز جهان، برای کسب این جایگاه سختی‌های فراوانی تحمل کرده‌اند. ساختن علمی کشور مسؤولیت سنگینی است که همه نخبگان در تمامی رشته‌ها باید آن را بسیار جدی بگیرند. موفقیت‌های این عزیزان جرأت و جسارت علمی قشرجوان ایران را به جهانیان ثابت کرد (مقام معظم رهبری: ۱۳۸۱/۰۷/۰۳). فرهنگ بی‌دینی و اصالت مادیات ربطی به پیشرفت علوم غربی ندارد و پیشرفت علمی غرب، هیچگاه به معنای برتری فرهنگی آنان نبوده است. فرهنگ اسلامی همچنان که در مقاطعی از تاریخ اسلام ثابت شده است می‌تواند پیشرفت همه جانبه را برای یک کشور به ارمغان بیاورد (همان منبع). باید با حل مشکلات موجود از این سرمایه‌های گرانقدر برای پیشرفت کشور استفاده کرد (مقام معظم رهبری: ۱۳۷۹/۰۹/۱۹). کشور شما در حال یک تحرک، یک چالش عظیم و یک اقدام بزرگ برای جلو رفتن و پیش رفتن است؛ مثل یک جبهه‌ی جنگ. گریختن از این جبهه بد است؛ اما آمدن کنار برای یاد گرفتن بیشتر و آماده شدن بیشتر، این بد نیست. اینها هم این‌طور نیست که نخبه‌ها باشند؛ نه، ممکن است در بین آنها چهار تا نخبه هم باشند، چهل تا غیرنخبه هم هستند. اگر حقیقتاً

هم نخبه باشند، آن مراکز، اینها را در حد توانشان می‌فهرند، استفاده‌ی خودشان را می‌کنند و بعد پرتاب می‌کنند دور؛ و هیچ تعهدی نسبت به آنها ندارند (مقام معظم رهبری: ۱۳۸۵/۰۶/۲۵). اینکه گفته شود برای سالم ماندن ناچاریم برویم؛ نخیر، بنده این را قبول ندارم. سالم ماندن یعنی چه؟ شما خیال کرده‌اید که در خارج از کشور به مهاجران کشورهای دیگر چندان بهایی داده می‌شود؟ انسان در خانه خودش بماند، برای خانواده خودش مفید باشد، سخت تلاش کند، همه همت خودش را به کار گیرد، یک مقدار هم زندگی‌اش پایین‌تر باشد، این برای یک انسان باوجدان به مراتب خرسندکننده‌تر و شادمان‌کننده‌تر است تا اینکه در خانه بیگانه، با منت و با اخم و تخم کار کند. من حق را به جوان‌های با استعداد خودمان می‌دهم. آن‌ها حق دارند انتظار داشته باشند و مسئولان باید برای این‌ها کار کنند. (مقام معظم رهبری: ۱۳۷۹/۱۲/۲۲). باید دستگاه علمی کشور به بدنه صنعتی کشور وصل شود. در این صورت، هم دستگاه علمی به جریان خواهد افتاد یعنی علمش با عمل توأم خواهد شد و هم دستگاه‌های صنعتی کشور متطور و متحول خواهند شد. (مقام معظم رهبری: ۱۳۷۹/۱۲/۲۲). مراقب باشید که در دانشگاه‌ها جوان‌های نخبه‌ما احساس تبعیض نکنند؛ به‌خصوص در پذیرش دوره‌های علوم تکمیلی، دوره دکتری و در دادن بورس (مقام معظم رهبری: ۱۳۸۴/۱۰/۱۳). بعد، رفع نیازهای پژوهشی و شخصی آنها در این صورت، نخبگان تشویق می‌شوند و راه جلوگیری از مهاجرت یا فرار آن‌ها هم، فقط با این روش امکان‌پذیر است. دائم می‌گویند رفتند و نیامدند؛ یا رفتند و آمدند، که یک مقدار هم بزرگ‌نمایی می‌شود (مقام معظم رهبری: ۱۳۸۴/۱۰/۱۳). ما در اینجا باید میدان را باز کنیم که این جوان احساس کند که این استعداد را می‌تواند به فعلیت تبدیل کند (مقام معظم رهبری: ۱۳۸۵/۳/۲۹). طبق قانون اساسی، اسلامیت بر همه اصول حاکم است و باید در اصلاحات رعایت شود. با هرگونه تدروی باید مقابله شود و اجازه داده نشود خارجی‌ها و غربی‌ها در این کار دخالت کنند (مقام معظم رهبری: ۱۳۷۹/۴/۱۹). در جذب سرمایه‌های خارجی باید منافع ملت و هویت ملی را در نظر گرفت و اقتصاد کشور باید از آن سود ببرد، نه زیان (مقام معظم رهبری: ۱۳۸۰/۴/۱۰). استکبار وقتی وارد شد، آن چیزی را که هدف می‌گیرد، هویت ملی است. یعنی فرهنگ، اعتقادات، دین، اراده، استقلال، حکومت، اقتصاد، و همه چیز را از آن ملت سلب می‌کند و در مشت خود می‌گیرد (مقام معظم رهبری: ۱۳۸۷/۸/۱۲). گمرک جمهوری اسلامی، اولین منزل و دروازه‌ی ورودی برای خارجی‌هاست و در همین منزل اول، ادب و امانت و میهمان‌نوازی و حدود مسلمانی ما را می‌سنجند و امیدوارم تلاش شود تا کار، با مقررات آسان و در کمال سلامت و سهولت و اتقان و استحکام و بدون هیچ‌گونه فشار غیرقانونی و ناشی از سلیقه‌ی شخصی انجام بگیرد؛ به طوری که منافع ملت از این طریق مورد خطر و تهدید قرار نگیرد (مقام معظم رهبری: ۱۳۶۸/۰۷/۰۵).

رویکرد های قانون اساسی

همه مسلمانان یک امتند و دولت جمهوری اسلامی ایران موظف است، سیاست کلی خود را بر پایه ائتلاف و اتحاد ملل اسلامی قرار دهد. و کوشش پیگیر به عمل آورد تا وحدت سیاسی، اقتصادی و فرهنگی جهان اسلام را تحقق بخشد (اصل ۱۱). دولت جمهوری اسلامی ایران و مسلمانان موظفند نسبت به افراد غیرمسلمان با اخلاق حسنه و قسط و عدل اسلامی عمل نمایند. و حقوق انسانی آنان را رعایت کنند، این اصل در حق کسانی اعتبار دارد که برضد اسلام و جمهوری اسلامی ایران توطئه و اقدام نکنند (اصل ۱۴). تابعیت کشور ایران حق مسلم هر فرد ایرانی است و دولت نمی تواند از هیچ ایرانی سلب تابعیت کند، مگر به درخواست خود او یا در صورتی که به تابعیت کشور دیگری درآید (اصل ۴۱). اتباع خارجه می توانند در حدود قوانین به تابعیت ایران درآیند. و سلب تابعیت این گونه اشخاص در صورتی ممکن است که دولت دیگری تابعیت آنها را بپذیرد یا خود آنها درخواست کنند (اصل ۴۲). هیچ فرد خارجی به عضویت در ارتش و نیروهای انتظامی کشور پذیرفته نمی شود (اصل ۱۴۵). استقرار هر گونه پایگاه نظامی خارجی در کشور هر چند به عنوان استفاده های صلح آمیز باشد ممنوع است (اصل ۱۴۶). سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران بر اساس نفی هر گونه سلطه جویی و سلطه پذیری، حفظ استقلال همه جانبه و تمامیت ارضی کشور، دفاع از حقوق همه مسلمانان و عدم تعهد در برابر قدرت های سلطه گر و روابط صلح آمیز متقابل با دول غیر محارب استوار است (اصل ۱۵۲). هر گونه قرارداد که موجب سلطه بیگانه بر منابع طبیعی و اقتصادی، فرهنگ، ارتش و دیگر شیون کشور گردد ممنوع است (اصل ۱۵۳). جمهوری اسلامی ایران سعادت انسان در کل جامعه بشری را آرمان خود می داند و استقلال و آزادی و حکومت حق و عدل را حق همه مردم جهان می شناسد. بنابر این در عین خودداری کامل از هر گونه دخالت در امور داخلی ملت های دیگر، از مبارزه حق طلبانه مستضعفین در برابر مستکبرین در هر نقطه از جهان حمایت می کند (اصل ۱۵۴). دولت جمهوری اسلامی ایران می تواند به کسانی که پناهندگی سیاسی بخواهند پناه دهد، مگر این که برطبق قوانین ایران خائن و تبه کار شناخته شوند (اصل ۱۵۵).

- رویکردها در سند چشم انداز ۱۴۰۴ جمهوری اسلامی ایران:

- دارای تعامل سازنده و مؤثر با جهان بر اساس اصول عزت، حکمت و مصلحت.
- ثبات در سیاست خارجی بر اساس قانون اساسی و رعایت عزت، حکمت و مصلحت و تقویت روابط خارجی از طریق:

گسترش همکاری های دو جانبه، منطقه ای و بین المللی.

ادامه پرهیز از تشنج در روابط با کشورها.

تقویت روابط سازنده با کشورهای غیر متخاصم.

بهره‌گیری از روابط برای افزایش توان ملی .

حمایت از مسلمانان و ملت‌های مظلوم و مستضعف ، به ویژه ملت فلسطین .

تلاش برای همگرایی بیشتر میان کشورهای اسلامی .

بهره‌گیری از روابط سیاسی با کشورها برای نهادهای اقتصاد و افزایش جذب منابع و سرمایه‌گذاری

خارجی و فن‌آوری پیشرفته (متن سند ۱۴۰۴ ج.۱.ا.).

– تجارب مدیران استخراج شده از مصاحبه‌ها:

الف- در بخش برنامه ریزی شامل: (۱) تشکیل شورای هماهنگی اجرائی اتباع بیگانه؛ (۲) برنامه ریزی برای مدیریت نخبگان و گسترش حمایت‌های مادی و معنوی از آنان؛ (۳) توسعه آموزش عالی؛ (۴) توسعه و گسترش ارتباطات علمی با مراکز معتبر بین‌المللی؛ (۵) تربیت نیروی انسانی متخصص و متعهد با هدف توسعه کمی و کیفی (نهضت نرم‌افزاری)؛ (۶) به رسمیت شناختن تابعیت دوگانه؛ (۷) جمع‌آوری کلیه افراد خارجی فاقد پروانه کار؛ (۸) توسعه نظام سلامت و بیمه؛ (۹) توسعه گردشگری کشور؛ (۱۰) تنظیم سند ملی کار شایسته توسط وزارت کار و امور اجتماعی.

ب- در بخش هدایت شامل: (۱) تشکیل شورای هماهنگی اجرائی اتباع بیگانه برای هدایت اتباع خارجی جهت گرفتن پذیرش ، ورود و اقامت آنان؛

ج- در بخش سازماندهی شامل: (۱) تشکیل شورای هماهنگی اجرائی اتباع بیگانه برای سازماندهی اتباع خارجی جهت گرفتن پذیرش ، ورود و اقامت و اشتغال به کار یا تحصیل.

د- در بخش هماهنگی شامل: (۱) رعایت ادب ، امانت و مهمان‌نوازی ؛ (۲) تشکیل شورای هماهنگی اجرائی اتباع بیگانه برای انجام هماهنگی جهت دادن پذیرش ، ورود و اقامت و اشتغال به کار یا تحصیل اتباع خارجی.

ه- در بخش پیاده‌سازی و اجرا شامل: (۱) تشکیل شورای هماهنگی اجرائی اتباع بیگانه برای دادن پذیرش ، ورود ، اقامت و اشتغال اتباع خارجی.

خ- در بخش نظارت و ارزیابی شامل: (۱) تشکیل شورای هماهنگی اجرائی اتباع بیگانه برای نظارت و ارزیابی از نحوه پذیرش، ورود ، اقامت و اشتغال به کار یا تحصیل اتباع خارجی در کشور.

روش‌شناسی

این تحقیق از نوع کاربردی توسعه‌ای بوده و روش انجام آن آمیخته می‌باشد. ابزار گردآوری داده‌ها در بخش اسنادی فیش و در بخش میدانی پرسشنامه محقق ساخته و مصاحبه بوده است، که روایی آن از طریق اساتید و صاحب‌نظران و پایایی آن بوسیله آلفای کرونباخ (۰/۹۰) تامین گردیده است. جامعه آماری آن تعداد ۲۸ نفر از خبرگان و صاحب‌نظران که به صورت قصادفی هدفمند انتخاب شده‌اند. و جهت تحلیل داده‌ها از روش‌های تحلیل محتوا، تحلیل گفتمان و روش داده‌بنیاد (شامل کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی) و تحلیل تفسیری و تایید عاملی استفاده شده است.

تعاریف عملیاتی متغیرها

مهاجرین و اتباع خارجی: در این تحقیق، هر چهار دسته متقاضیان ورود به جمهوری اسلامی ایران یعنی: پناهنده، آواره، مهاجر و دارای گذرنامه می‌باشد، که بصورت قانونی وارد کشور شده‌اند و جهت اداره امور آنان نیاز به الگوی مدون می‌باشد.

پناهنده: کسی است که بدلیل خطر جانی نمی‌تواند در کشور خود زندگی کند و جهت حفظ جان خود ناچار است به کشور دیگری مهاجرت کند.

آواره: کسی که بدلیل حوادث طبیعی یا مصنوعی مانند سیل، آتش‌سوزی، زلزله یا جنگ زندگی خود را از دست داده و ناچار به مهاجرت به شهر یا کشور دیگری است.

مهاجر: کسی است که به دلایل و انگیزه‌های مختلف خود شخصا تصمیم به مهاجرت به کشوردیگری می‌گیرد.

دارای گذرنامه: کسی که با گرفتن گذرنامه و اخذ روادید بطور قانونی و برای مدت معین از کشوری دیگر بازدید می‌کند.

امور مهاجرین و اتباع خارجی: مجموعه تصمیمات، اقدامات و فعالیت‌های کلان و راهبردی است، که از بدو پیروزی انقلاب اسلامی تا زمان این تحقیق، برای اداره امور مهاجرین و اتباع خارجی کشور توسط مسئولان حوزه فوق به انجام رسیده است، و دانش ضمنی و تلویحی یا دانش صریح و آشکار را در این زمینه توسعه داده است.

گفتمان ولایت فقیه: گفتمان غالب جمهوری اسلامی ایران است که بر پایه اندیشه، آراء، نظرات، رهنمودها و تدابیر ولایت فقیه (حضرت امام خمینی (رحمت الله علیه) و حضرت امام خامنه‌ای (مدظله العالی)) شکل گرفته است، و ریشه در آموزه‌های دینی و اسلام ناب محمدی (صلی الله علیه و آله و سلم) دارد، و بر اساس اصل پیشرفته ولایت فقیه

در تصمیم‌گیری‌ها و اداره امور کشور، در امور مهاجرین و اتباع خارجی برای مسئولان و کارگزاران نظام هدایت‌گر بوده و تصمیم‌ها و انجام فعالیت‌ها را در همه سطوح، همسو، هماهنگ و هم‌افزای می‌نماید.

تجزیه و تحلیل داده‌ها و یافته‌های تحقیق

کد گذاری‌های روش داده بنیاد بشرح ذیل می‌باشد:

جدول ۱: کد گذاری باز از بیانات حضرت امام خمینی (رحمت‌الله‌علیه)

ردیف	کد گزاره	برداشت از اصل متن	مفهوم کد	منبع
۱	R1	و هر که در راه خدا هجرت کند، در زمین اقامتگاههای فراوان و گشایشها خواهد یافت، و هر کس [برای] مهاجرت در راه خدا و پیامبر او از خانه‌اش بیرون آید، سپس مرگش فرارسد، پاداش او قطعاً بر خداست و خدا آمرزنده مهربان است.	هجرت در راه خدا و رسول او	سوره نساء آیه ۱۰۰
۲	R2	و تو ای دخترم! امید است که توفیق به کار بستن آداب این معراج بزرگ الهی را داشته باشی و به راهنمایی این بُراق الهی از بیت مظلم نفس هجرت کنی الی الله... امید است در این معراج انسانی و معجون رحمانی دل از غیر خالی کنی و با آب حیات قلب را شستشو دهی و چهار تکبیر زده، خود را از خودی برهانی تا به دوست برسی.	هجرت از خود به خدا	(صحیفه حضرت امام (رحمت‌الله‌علیه)، جلد ۱۳۸۵، جلد ۱۹: ۹۰-۹۱).

جدول ۲: کد گذاری محوری از گفت‌مان ولایت فقیه

ردیف	کد گزاره	مفاهیم	مولفه‌ها
۲	R15+R16	هتک اسلام و دولت اسلامی حرام است - جلوگیری از هجرتی که موجب هتک اسلام است لازم می‌باشد.	تقویست ارزش‌های اسلامی
۳	R17+R18+R19+R20+R21+R22	تلاش جهت متحد کردن جهان اسلام - تلاش مردم ایران برای متحد کردن جهان اسلام - مبارزه با حکومت‌های استبدادی - توسعه اخوت در بین مسلمانان - اتحاد ایرانیان در داخل و خارج - مردمی نبودن حکومت پهلوی	اتحاد امت اسلامی و گسترش اخلاق در روابط

جدول ۳: کد گذاری انتخابی از گفت‌مان ولایت فقیه

موضوع	ابعاد	مؤلفه ها
مهاجرین و اتباع خارجی	دکترین	- وحدت امت اسلامی - استقلال کشور (مسلمانان)
	اهداف	- تعلیم و تربیت مسلمانان

جهت رسیدن به مدل مفهومی تحقیق ابتدا مؤلفه ها و شاخص ها با توجه به ۹ بعد مدیریتی از پیش تعیین شده از منابع تحقیق و مصاحبه های عمیق انجام شده با صاحب‌نظران به صورت اکتشافی استخراج گردید، و سپس جهت تایید درستی و روائی آنها و همچنین تعیین وزن و بار عاملی هر کدام از آنها به صورت پرسشنامه به جامعه خبرگی تحقیق ارجاع گردید که نتیجه آن در قالب ۹ جدول شامل: ابعاد، مؤلفه ها و شاخص ها تنظیم و بشرح ذیل ارائه می گردد.

جدول ۴: دکترین مهاجرت و اتباع خارجی

بار عاملی	دکترین	بعد
۰/۸۰	وحدت مسلمانان و استقلال آنان	۱

جدول ۵: تحلیل آماری اهداف

بار عاملی	شاخص ها	بار عاملی	مؤلفه ها	بعد
۰/۸۹	یافتن جایگاه خوب در دنیا	۰/۸۸	۱) تشکیل و تحکیم حکومت اسلامی	۲) اهداف
۰/۸۲	داشتن اخلاص برای گسترش دعوت اسلام			
۰/۷۷	گرفتن پاداش عظیم اخروی و عدم دلبستگی به مادیات			
۰/۹۷	توسعه علمی کشور	۰/۸۱	۲) تعلیم و تربیت مسلمانان و ارتقاء آگاهی اسلامی آنان	۳) حل اختلاف و تعارض بین مسلمانان و دولت‌های
۰/۸۶	رشد و تعالی مسلمانان			
۰/۵۶	توسعه و تمدن سازی اسلامی			
۰/۷۱	ارتقاء دانش مسلمانان و مبارزه با جهل و خرافات آنان	۰/۵۶	۳) حل اختلاف و تعارض بین مسلمانان و دولت‌های	
۰/۸۲	تاکید بر مشترکات و پرهیز و پیشگیری از تشنج			

اسلامی	برگزاری مراسم وحدت و حمایت از مسلمانان و ملت های مظلوم	۰/۹۵
	نهادینه کردن اقتصاد و جذب منابع خارجی و فن آوری پیشرفته	عدم تایید

جدول ۶: تحلیل آماری سیاست ها

بار عاملی	شاخص ها	بار عاملی	مؤلفه	بعد
۰/۹۳	در پذیرش نخبگان در مراکز دانشگاهی داخل	۰/۷۲	۴) رفع تبعیض و برقراری عدالت	سیاست ها
۰/۸۵	در جذب و بکارگیری نخبگان			
۰/۷۷	در دادن بورسیه و اعزام نخبگان به خارج از کشور			
۰/۵۳	اگر مورد ستم کفار قرار گرفتید مهاجرت کنید.	۰/۸۸	۵) هجرت از سرزمین های ظالم به سرزمین های امن	
۰/۸۹	پناه دادن به مسلمانان مهاجر از ظلم و ستم			
۰/۹۶	پناه دادن به مستضعفین مهاجر از ظلم و ستم			
عدم تایید	افشای برنامه های دشمن	۰/۶۴	۶) تقویت ارزشهای اسلامی و ملی و برجسته کردن آنها	
۰/۹۴	تقویت ارزشهای اسلامی و برجسته کردن آنها			
۰/۹۴	تقویت ارزشهای ملی و برجسته کردن آنها			
۰/۹۱	ائتلاف و اتحاد با ملل اسلامی	۰/۹۲	۷) اتحاد اسلامی و گسترش اخلاق در روابط با کشورها	
۰/۹۱	عدم تعهد در برابر قدرت های سلطه گر			
۰/۶۵	روابط صلح آمیز متقابل با دول غیر محارب و نبستن قرارداد با دول سلطه گر			
۰/۵۱	دفاع از حقوق مسلمانان و گسترش اخلاق و روابط اسلامی با کشورهای دیگر.			
۰/۹۱	حفظ استقلال کشور و جلوگیری از استقرار پایگاه نظامی خارجی	۰/۹۰	۸) حفظ استقلال کشور و نبستن قرارداد های استعماری	
عدم تایید	دادن تابعیت و پناهندگی به اتباع خارجی در حدود قوانین			
۰/۹۱	عدم پذیرش اتباع خارجی در نیروهای نظامی و انتظامی			

جدول ۷: تحلیل آماری برنامه ریزی

بار عاملی	شاخص ها	بار عاملی	مولفه	بعد
عدم تایید	اصلاح سیستم ثبت احوال	۰/۷۸	۹) به رسمیت شناختن تابعیت دوگانه	برنامه ریزی
۰/۷۱	اصلاح پایگاه مکانیزه اطلاعات جمعیت کشور			
-۰/۷۱	دادن تابعیت به اتباع خارجی در حد قوانین و مقررات			
۰/۹۲	جایگزینی نیروی کار مشابه داخلی به جای نیروی کار خارجی	۰/۷۷	۱۰) جمع آوری کلیه افراد خارجی فاقد پروانه کار	
۰/۸۶	انتقال به کشور خود			
۰/۸۶	استقرار در اردوگاه های مشخص			
۰/۶۰	بهر برداری و معرفی میراث فرهنگی کشور و ارتقاء توان گردشگری	۰/۹۷	۱۱) توسعه گردشگری کشور	
۰/۵۶	تولید ثروت و اشتغال زایی و مبادلات فرهنگی در کشور			
۰/۸۰	ارتقاء جایگاه بخش غیر دولتی			
۰/۶۲	افزایش رقابت پذیری در صنعت گردشگری			
۰/۷۳	اصلاح قوانین و مقررات و ارائه تسهیلات لازم			
۰/۷۴	تهیه ضوابط حمایتی، اداری، بانکی برای موسسات بخش غیر دولتی			
۰/۸۰	جذب سرمایه گذاران و مشارکت موسسات تخصصی داخلی و بین المللی			
۰/۶۴	بیمه گردشگران خارجی			
۰/۷۶	تکمیل نظام جامع آماری گردشگری با نظارت و هدایت مرکز آمار ایران			
۰/۹۲	مصوبات سازمان بین المللی کار	۰/۹۷	۱۲) تنظیم سند ملی کار شایسته توسط وزارت کار و امور اجتماعی	
۰/۹۷	حقوق کار			
۰/۸۸	حقوق کارگران و کارفرمایان			

ادامه تحلیل آماری برنامه ریزی

بارهای عاملی	شاخص ها	بارهای عاملی	مؤلفه ها	بعد
۰/۷۹	متشکل از: وزیرکشور (رئیس شورا)، وزیرآموزش و پرورش، وزیراطلاعات، وزیرامورخارجیه، وزیرکار و امور اجتماعی، وزیربهداشت، درمان و آموزش پزشکی، رئیس سازمان برنامه و بودجه، دبیرشورای عالی امنیت ملی، فرماندهی نیروی انتظامی و رئیس جمعیت هلال احمر	۰/۹۴	۱۳) تشکیل شورای هماهنگی اجرائی اتباع بیگانه	برنامه ریزی
۰/۹۸	انجام برنامه ریزی جهت جذب، ورود، اقامت و اشتغال به کار اتباع خارجی مورد نیاز			
۰/۸۱	انجام برنامه ریزی جهت جذب، ورود، اقامت و اشتغال به تحصیل اتباع خارجی در کشور			
۰/۹۲	راه اندازی دانشگاه های مشترک	۰/۷۹	۱۴) توسعه و گسترش ارتباطات علمی با مراکز معتبر بین المللی	
۰/۹۸	برگزاری دوره های آموزشی مشترک			
۰/۹۹	اجرای طرح های پژوهشی مشترک			
۰/۸۵	تبادل استاد و دانشجو			
۰/۸۵	زمینه سازی برای مشارکت نخبگان در مجامع علمی و پژوهشی بین المللی و برتر جهان	۰/۷۳	۱۵) تربیت نیروی انسانی متخصص و متعهد با هدف توسعه کمی و کیفی (نهضت نرم افزاری)	
۰/۸۵	اجازه جذب دانشجویان خارجی در دانشگاه ها			
۰/۹۶	فراهم کردن زمینه حضور اساتید و دانشجویان داوطلب همکاری با این شعب دانشگاهی			
عدم تایید	اعطاء بورس تحصیلی داخل و خارج به ایشارگران، جانبازان و خانواده شهدا و آزادگان			
۰/۸۵	اصلاح سیستم بیمه در کشور	۰/۷۶	۱۶) توسعه نظام سلامت و بیمه	
۰/۸۵	بیمه حوادث کلیه اتباع خارجی			
عدم تایید	بیمه درمانی کلیه اتباع خارجی			
۰/۹۰	فراهم کردن زمینه های رقابت ملی و بین المللی برای	۰/۹۱	۱۷) برنامه ریزی	

	جوانان		برای مدیریت نخبگان و گسترش حمایتهای مادی و معنوی از آنان
۰/۹۱	ایجاد فرصتهای مناسب با توجه به تخصص و توانمندیهای نخبگان و اولویت های کشور		
۰/۹۱	افزایش سهم مشارکت انجمن های علمی و نخبگان و دانشمندان در مدیریت کشور		
عدم تایید	تلاش جهت آموزش جوانان در داخل	۰/۸۳	۱۸) توسعه آموزش عالی
۰/۶۱	اعطاء حمایتهای مالی و بورس تحصیلی		
۰/۸۳	دعوت از اساتید خارجی		
۰/۷۷	جلوگیری از خروج بی رویه سرمایه انسانی، فکری، علمی و فنی		

جدول ۸: تحلیل آماری هدایت

بارهای عاملی	شاخص ها	بارهای عاملی	مولفه ها	بعد
۰/۸۳	یافتن جایگاه امن	۰/۹۲	۱۹) هجرت در راه خدا، پیامبر و حجت او	۵) هدایت ز.
۰/۹۴	گسترش در توسعه روزی و مال			
۰/۸۹	پاداش و اجر معنوی و اخروی			
۰/۹۱	فراهم کردن بستر آموزش بهتر برای جوانان	۰/۷۵	۲۰) وجود زمینه های مناسب جهت پیشرفت علمی در فرهنگ اسلامی	
۰/۹۱	آگاهی بخشی فرهنگی و آموزش برتریهای فرهنگ اسلامی نسبت به دیگر فرهنگ ها			
عدم تایید	نشان دادن سختی زندگی مهاجرین در دیگر کشورها			
۰/۸۵	هدایت اتباع خارجی جهت گرفتن پذیرش	۰/۵۵	۲۱) شورای هماهنگی اجرایی اتباع بیگانه	
۰/۸۵	هدایت اتباع خارجی جهت ورود و اقامت			
عدم تایید	هدایت اتباع خارجی در مدت اقامت و اشتغال به کار یا تحصیل			

جدول ۹: تحلیل آماری سازماندهی

بارهای عاملی	شاخص ها	بارهای عاملی	مولفه ها	بعد
عدم تایید	مهاجرت مسلمان متعهد و معتقد جهت تبلیغ اسلام	۰/۸۷	۲۲) انواع مهاجرت عینی مطرح در اسلام و قرآن	سازماندهی
۰/۴۵	مهاجرت مسلمان متعهد و معتقد جهت کسب علم			
۰/۹۰	برای جهاد در راه خدا هجرت کنید.			
۰/۹۶	برای کمک به اسلام و مسلمانان هجرت کنید.			
۰/۸۷	برای مبارزه با ستمگران (استبداد و استکبار) هجرت کنید.			
۰/۷۵	برای محقق ساختن زمینه عمل به واجبات دینی هجرت کنید.			
۰/۸۳	سازماندهی اتباع خارجی جهت گرفتن پذیرش	۰/۸۸	۲۳) شورای هماهنگی اجرائی اتباع بیگانه	
۰/۹۶	سازماندهی اتباع خارجی جهت ورود و اقامت			
۰/۸۰	سازماندهی اتباع خارجی در مدت اقامت و اشتغال به کار یا تحصیل			

جدول ۱۰: تحلیل آماری هماهنگی

بارهای عاملی	شاخص ها	بارهای عاملی	مولفه ها	بعد
۰/۸۷	در راه خدا، هجرت کنید.	۰/۴۶	۲۴) اعتقاد مشترک منجر به هماهنگی در عمل می شود.	هماهنگی
۰/۹۴	در راه پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم)، هجرت کنید.			
۰/۸۸	در راه حجت خدا (ولایت فقیه) هجرت کنید.			
۰/۸۷	آموزش کارکنان سازمان های ذی ربط بر اساس موازین اسلامی (فلسفه دینی مهاجرت) و فرهنگ ایرانی.	۰/۸۳	۲۵) رعایت ادب، امانت و مهمان نوازی	
۰/۹۵	برخورد خوب و مودبانه با اتباع خارجی در کشور.			
۰/۹۶	رعایت حقوق اتباع خارجی در کشور.			

۰/۹۷	هماهنگی جهت جهت دادن پذیرش به اتباع خارجی	۰/۸۴	۲۶) شورای هماهنگی اجرائی اتباع بیگانه
۰/۹۹	هماهنگی جهت ورود و اقامت اتباع خارجی		
۰/۹۱	هماهنگی در مدت اقامت و اشتغال به کار یا تحصیل اتباع خارجی در کشور		

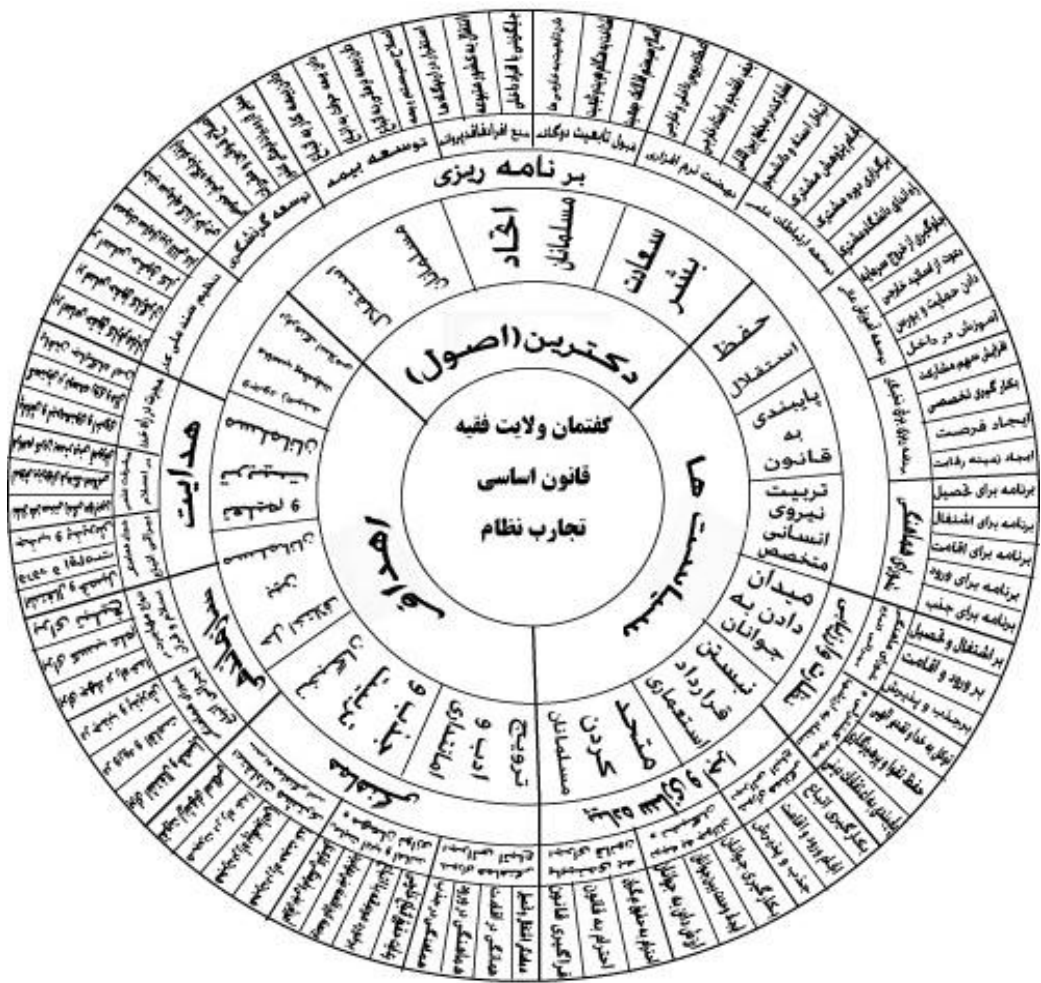
جدول ۱۱: تحلیل آماری پیاده سازی و اجرا

بارهای عاملی	شاخص ها	بارهای عاملی	مؤلفه ها	بعد
۰/۹۲	فراگیری قانون	۰/۹۱	۲۷) پابندی به قانون و اجرای آن	ب پیاده سازی و اجرا
۰/۹۶	احترام به قانون			
۰/۹۶	احترام به حقوق دیگران			
۰/۷۱	فراهم کردن زمینه آموزش جوانان در داخل و خارج	۰/۸۸	۲۸) میدان دادن به جوانان و نخبگان و ممانعت از ربودن آنان توسط بیگانگان	
۰/۸۸	بکارگیری جوانان و ارزش دادن به نیروهای جوان			
۰/۸۴	فراهم کردن زمینه های همدلی و وحدت در بین جوانان			
۰/۸۱	تقویت اعتقادات مذهبی در جوانان			
۰/۸۱	هماهنگی جهت جهت دادن پذیرش به اتباع خارجی	۰/۷۴	۲۹) شورای هماهنگی اجرائی اتباع بیگانه	
۰/۶۸	هماهنگی جهت ورود و اقامت اتباع خارجی			
۰/۹۱	هماهنگی در مدت اقامت و اشتغال به کار یا تحصیل اتباع خارجی در کشور			

جدول ۱۲: تحلیل آماری نظارت و ارزیابی

بارهای عاملی	شاخص ها	بارهای عاملی	مؤلفه ها	بعد
عدم تایید	هجرت در راه خدا و گسترش اسلام .	۰/۸۸	۳۰) خود کنترلی از	ح نظارت

۰/۸۷	حفظ تقوا و پرهیزگاری و دل نبستن به زندگی مادی .		طریق اعتقاد به معیارهای ارزشی اسلام .
۰/۹۸	پایبندی به اعتقادات دینی و احسان و نیکوکاری به مردم .		
۰/۹۵	توکل به خدا و تقدیر الهی و صبر و استقامت پیشه کردن.		
۰/۹۳	شناخت حجت خدا (ولی فقیه) و اقرار به امامت او کردن.		
۰/۹۱	نظارت و ارزیابی از پذیرش اتباع خارجی	۰/۹۲	۳۱ شورای هماهنگی اجرائی اتباع بیگانه
۰/۸۹	نظارت و ارزیابی از جهت ورود و اقامت اتباع خارجی		
۰/۸۹	نظارت و ارزیابی از اتباع خارجی در مدت اقامت و اشتغال به کار یا تحصیل آنان در کشور		

شکل ۱: مدل مفهومی تحقیق

نتیجه گیری و پیشنهاد:

الف- نتیجه گیری

- ۱- بعد دکترین : بعد دکترین در این تحقیق به عنوان یک فرا بعد در نظر گرفته شده است که ۸ بعد دیگر به نوعی تابع و زیر چتر دکترین قرار می گیرند.
- ۲- بعد اهداف : در بعد اهداف از بین مولفه های استخراج شده از منابع تحقیق با استفاده از تحلیل عاملی تاییدی مؤلفه اول، یعنی؛ تشکیل و تحکیم حکومت اسلامی، دارای مقدار تی بالای ۲ و معنادار بوده اما دو مؤلفه دیگر، یعنی؛ تعلیم و تربیت مسلمانان و ارتقاء آگاهی اسلامی آنان، و حل اختلاف و تعارض بین مسلمانان و دولت های اسلامی، مقدار تی پایین تر از ۲ و معنادار نبوده است.
- ۳- بعد سیاست ها: در بعد سیاست ها از بین مولفه های استخراج شده از منابع تحقیق با استفاده از تحلیل عاملی تاییدی ، تنها بعد اتحاد اسلامی و گسترش اخلاق در روابط با کشورها، با مقدار تی بالای ۲ معنادار بوده و بقیه مولفه ها در این بعد معنادار نبوده است.
- ۴- بعد برنامه ریزی : در بعد برنامه ریزی از بین مولفه های استخراج شده از منابع تحقیق با استفاده از تحلیل عاملی تاییدی تنها محور دوم، تحت عنوان : برنامه توسعه نظام سلامت و آموزش عالی و تربیت نیروی انسانی و گسترش ارتباطات علمی با دو بعد ۱- توسعه نظام سلامت، تربیت نیروی انسانی، مدیریت اعزام نیروی کار، تشکیل شورا و گسترش ارتباطات علمی و ۲- توسعه آموزش عالی و برنامه ریزی برای مدیریت نخبگان، هر دو بعد با مقدار تی بالاتر از ۲ معنادار است.
- ۵- بعد هدایت : در بعد هدایت چهار مولفه ی استخراج شده از منابع تحقیق که عبارت بودند از: ۱- هجرت در راه خدا، پیامبر و حجت او، ۲- وجود زمینه های مناسب جهت پیشرفت علمی در فرهنگ اسلامی، ۳- کمیته ی ویژه اعزام نیروی کار به خارج، و ۴- شورای هماهنگی اجرائی اتباع بیگانه ، با استفاده از تحلیل تاییدی بررسی که دو مولفه ۱ و ۲ با کسب مقدار تی بالاتر از ۲ معنادار و دو مولفه ۳ و ۴ بدلیل کسب مقدار تی پایین تر از ۲ غیر معنادار می باشند.
- ۶- بعد سازماندهی : در بعد سازماندهی دو مولفه ی استخراج شده از منابع تحقیق با استفاده از تحلیل اکتشافی مورد بررسی قرار گرفت که مؤلفه؛ ۱- شورای هماهنگی اجرائی اتباع بیگانه، به دلیل مقدار تی بالاتر از ۲، معنادار بوده اما مؤلفه انواع مهاجرت عینی مطرح در اسلام و قرآن، به دلیل مقدارتی پایین تر از ۲ معنادار نمی باشد.
- ۷- بعد هماهنگی: در بعد هماهنگی سه مولفه ی استخراج شده از منابع تحقیق در مرحله اکتشافی که عبارت بودند از: ۱- اعتقاد مشترک منجر به هماهنگی در عمل می شود، ۲- رعایت ادب ، امانت و مهمان نوازی، ۳- شورای هماهنگی اجرائی اتباع بیگانه، مورد بررسی قرار گرفتند.
- ۸- بعد پیاده سازی و اجرا: در بعد پیاده سازی و اجرا چهار مولفه ی استخراج شده از منابع تحقیق که عبارت بودند از: ۱- پایداری به قانون و اجرای آن ، ۲- میدان دادن به جوانان و نخبگان و ممانعت از ریودن آنان توسط بیگانگان، ۳- شورای هماهنگی اجرائی اتباع بیگانه ، ابتدا با استفاده از تحلیل عاملی

تاییدی مورد بررسی قرار گرفت که با کسب مقدار تی بالاتر از ۲ تایید گردید و سپس شاخص های مربوط به سه مولفه مورد بررسی قرار گرفت که همگی مورد تایید واقع شدند.

۹- بعد نظارت و ارزیابی: در بعد نظارت و ارزیابی دو مولفه ی استخراج شده از منابع تحقیق که عبارت بودند از: ۱- خود کنترلی از طریق اعتقاد به معیارهای ارزشی اسلام، ۲- شورای هماهنگی اجرائی اتباع بیگانه، ابتدا با استفاده از تحلیل عاملی تاییدی مورد بررسی قرار گرفت که با کسب مقدار تی بالاتر از ۲ معنادار بودن آنها تایید گردید و سپس شاخص های مربوط به سه مولفه مورد بررسی قرار گرفت که شاخص هجرت در راه خدا و گسترش اسلام، زیر مجموعه مولفه خود کنترلی از طریق اعتقاد به معیارهای ارزشی اسلام، مورد تایید واقع نشد.

در مجموع می توان نتیجه گرفت که الگوی جامع تحقیق بر گرفته از منابع تحقیق نشان می دهد که این الگوی جامع دارای ۹ بعد ۳۱ مولفه و ۱۱۰ شاخص می باشد که این الگو از سوی خبرگان مورد تایید واقع شده اما نسبت به الگوی اولیه حاصل از منابع تحقیق در ۷ شاخص تایید نشده دارای اختلاف می باشد یعنی دارای ۳۱ مولفه و ۹۹ شاخص می باشد.

ب- پیشنهادها

جمهوری اسلامی برای رسیدن به چشم انداز و اهداف خود در اداره امور مهاجرین و اتباع خارجی باید در راستای اجرائی کردن الگوی جامع بدست آمده از منابع تحقیق (الگوی دارای ۳۱ مولفه و ۱۱۰ شاخص) که پوشش دهنده همه جانبه امور مهاجرین و اتباع خارجه می باشد تلاش نماید، که جهت انجام این کار ملاحظاتی بشرح ذیل وجود دارد.

الف- نیاز به بازنگری اهداف در امور مهاجرین و اتباع خارجی مبتنی بر گفتمان ولایت فقیه، قانون اساسی و تجارب مدیران در ۳۰ سال گذشته.

ب- نیاز به بازنگری سیاست ها در امور مهاجرین و اتباع خارجی مبتنی بر گفتمان ولایت فقیه، قانون اساسی و تجارب مدیران در ۳۰ سال گذشته.

ج- نیاز به بازنگری قوانین در امور مهاجرین و اتباع خارجی جهت به روز کردن قوانین و محدود کردن روزنه های فرار از قانون و مجازات برای اتباع خارجی غیر مجازو همچنین پیمانکاران و متصدیان داخلی ذی نقش که در بکارگیری مهاجرین و اتباع غیر مجاز نقش دارند.

د- نیاز به ایجاد ساختار مدیریتی یکپارچه جهت ایجاد وحدت در مدیریت امور مهاجرین و اتباع خارجه و جلوگیری از جزیره ای عمل کردن و هم چنین پاسخگو بودن مسئولین در امور مهاجرین و اتباع خارجه با تاسیس کردن اداره تخصصی مهاجرت یا ایجاد وزارت مهاجرت همانند دیگر کشورها و کاهش موازی کاریها.

ه- ایجاد شبکه جامع و یکپارچه جهت کنترل هر گونه ورود، خروج و اقامت اتباع خارجه در کشور، به نحوی که کلیه ذی نقشان در حدود مسئولیت و نیاز خود به داده های مورد نیاز دسترسی داشته باشد.

فهرست منابع

الف - منابع فارسی

- قرآن مجید
- امام خمینی، سید روح الله، (۱۳۸۵)، صحیفه حضرت امام (رحمت‌الله‌علیه) (جلد ۲، ۴، ۵، ۶، ۹، ۱۰، ۱۲، ۱۸ و ۱۹)، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، چاپ و نشر عروج، چاپ چهارم.
- ایزدی، بیژن، (۱۳۸۱)، درآمدی بر سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران، چاپ چهارم، قم: مؤسسه بوستان کتاب (انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی).
- امیری، امیرمحمد، (۱۳۹۰)، بررسی تطبیقی سیاست‌های مهاجرت (به داخل) در چند نمونه از کشورهای میزبان تهران: دفتر تحقیقات کاربردی پلیس اطلاعات و امنیت عمومی ناجا.
- احتشام نیا، محمد، (۱۳۸۴)، تابعیت و امور اقامتی، تهران: دانشگاه علوم انتظامی.
- اصلانی مقدم، مجتبی، (۱۳۸۴)، بررسی روند مهاجرت داخلی در جمهوری اسلامی ایران طی سه دهه اخیر و تاثیر آن بر امنیت ملی، تهران: نشر دانشگاه عالی دفاع ملی، رساله دکتری.
- بختیاری، تقی، (۱۳۸۸)، بررسی روش‌های کنترل اتباع خارجی، تهران: چاپ دانشگاه علوم انتظامی.
- خلیلی، رضا، (۱۳۸۰)، مهاجرت نخبگان در عصر اطلاعات بازاندیشی در فرصتها، تهدیدها و راهکارها، نشریه مطالعات راهبردی، سال چهارم، شماره چهار.
- دارابی، لطف الله، (۱۳۸۶)، اتباع خارجه، تهران، انتشارات دانشگاه علوم انتظامی.
- طاهرپور، فیروز، (۱۳۸۳)، مطالعه مقایسه‌ای پایه‌های فردی، شناختی و انگیزشی پیشداوری نسبت به مهاجران افغان، تهران: دانشگاه تهران.
- سند چشم انداز ۲۰ ساله جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ هجری شمسی
- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.
- لطفیان، احمد، (۱۳۸۹)، آسیب شناسی جمعیت شناختی در سیاست‌گذاریهای مهاجرتی ایران، مشهد: نیروی انتظامی، مجموعه مقالات اولین همایش ملی مهاجرت و نظم و امنیت. - لطفعلی پور زینب و لطفعلی پور محمدرضا، (۱۳۸۹)، بررسی تحلیلی مسئله مهاجرت، دلایل و پیامدهای اقتصادی آن، ارائه شده به اولین همایش ملی مهاجرت و نظم و امنیت.
- لاریجانی، محمدجواد؛ (۱۳۶۹) مقولاتی در استراتژی ملی، انتشارات انقلاب اسلام.
- معاونت آموزش ناجا، (۱۳۸۹)، مجموعه دروس تخصصی اطلاعات (۲)، چاپ معاونت آموزش ناجا.

- مارتین ، فیلیپ و ویگرن ○ جوناس ، (۱۳۸۶)، مهاجرت بین المللی ، رویارویی با چالش ها ، ترجمه ابوالقاسم ناظمی ، تهران: دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران.
- نادری ، امیر ، (۱۳۸۱) ، بررسی وضعیت مهاجرت جوانان ، تهران : پژوهش و تحقیق سازمان ملی جوانان ، ناشر : موسسه فرهنگی اهل قلم.

ب- منابع انگلیسی

- Stephen Castles, Alastair Davidson Citizenship and Migration: Globalization and the politics of belonging , Memillan, 2000.

پ- سایت

- مجموعه بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) قابل دسترسی در : WWW.khamenehei.ir